

S O K F É L E.

LVI szám. Béts. November 13-dikán. 1832

Statistikai Jegyzetek.

SVÉTZIA (Svédország.)

I. Az Országló ház (Augsburgi Ev. Hitvallású.)

a) Bernadotte Familiából.

Király: XIV KÁROLY (János) szül. Jan. 26-kán 1764-ben. Korona örökösnek választott (Frantzia Marsallból) Aug. 21-kén 1810-ben. Királyja lón XIII Károly halála után Febr. 5-dikén 1818-ban. Megkoronáztatott Svétziában Maj. 11-kén és Norvégiában Sept. 7-kén 1818-ban. Hitvese, 1798 óta Clary Eugenia (Desirée Bernardina).

Fija: Oskár, sz. Jul. 4-kén 1799-ben. Korona-örökös. Hitvese 1817 óta Josephina, Leuchtenbergi Printzaszszony. Ezeknek

Magzatai: 1) Károly, Schonen-i Hertzeg, szül. 1826-ban. 2) Ferentz Gusztáv Oskár, Uplandi Hertzeg, sz. 1827. 3) Oskár Fridrik, Ostgothlandi Hertzeg, sz. 1829-ben. 4) Karolina, sz. 1830-ban.

b) Elődei az Országlásban.

Wása Házból: I Gusztáv, Király, Erlch fija, 1523 † 1560. XIV Erich, letétetett 1568-ban. II János, † 1592-ben. 'Sigmund, letétetett 1602-ben. IX Károly, † 1611-ben. Gusztáv Adolf, † 1632-ben. Krisztina, teteszi az országlást 1654-ben. X Károly Gustáv, † 1660-ban. XI Károly, † 1697-ben. XII Károly, † 1718-ban. Ulrika Eleonora, † 1741-ben, és Férje Haszsziai Fridrik, † 1751-ben.

A' Holsteini Házból: Adolf Fridrik, † 1771-ben.
Toldalék a' M. Kurirhoz.

III Gusztáv, † 1792-ben. IV Gusztáv, letétetik 1809-ben. XIII Károly, † 1818-ban.

II. A' S t á t u s.

Felosztása. Kiterjedése □ mértf. Népeisége.
I Svédország. 7,9³⁵ 2,751,582

Ennek Kerületei ezek: 1. Stockholmi kerület. 2. Upszala. 3. Weszteráz. 4. Nyköping. 5. Örebro. 6. Karlstad. 7. Stora. 8. Gesleborg. 9. Linköping. 10. Kalmar. 11. Gönköping. 12. Kronoberg. 13. Blekingen. 14. Skaraborg. 15. Elfsborg. 16. Götaborg. 17. Halmstadt. 18. Christianstad. 19. Malmöhus. 20. Gottland. 21. Öeland. 22. Jämtland. 23. Norbotten. 24. Westerbotten. 25. Westernorrland. 26. Stockholm maga az Ország fővárosa.

II Norvégia. 5,798 □ mértf. 1,050,152 lakos.

Tizenhat kerületre osztatik, ezek 1. Aggerhuus. 2. Smalehnen. 3. Hedemarken. 4. Christians. 5. Buskerud. 6. Bradsberg. 7. Nedenäs. 8. Mandal. 9. Stavenger. 10. Nord Trondhiem. 11. Süd Trondhiem. 12. Römsdal. 13. Nord Bergenhuus. 14. Süd Bergenhuus. 15. Finmarken. 16. Nordland.

III Barthelemi Nyugot-Indiai sziget.

Ennek kiterjedése 2 □ mértf. 18,000 lakossal.

Kiterjedése öszvesen: 13,736 □ mértf. 3,819,714 lak.

Népesebb városai:

Stockholm . . .	79,526	Christiania . . .	19,693
Götaborg . . .	21,058	Trondhiem . . .	11,630
Bergen . . .	20,601	Carlskrona . . .	10,558

Nemzeti külömbségre nézve vannak:

Svédek . . .	2,842,244	Finn-ok . . .	7,000
Norvég-ok . . .	1,040,770	Németek, Dánok	2,500
Lapp-ok . . .	9,100	Zsidók	500
Négerek . . .	15,400	Frantziák . . .	2,200

Vallásbeli különbségre nézve:

Augsburgi Ev. Hitvallásúak	3,815,214
Vagyon 17 Érsekség és Püspökség; 218 Prépostság; 1,508 Papi Község; 2,742 Ekklezsia.	
Katholicusok	4,000.

Tanító Intézetek.

Universzitas van Upszála-ban. Lund-ban, és Christianiában. Papi Seminarium 23. Gymnasium 18. Polgári iskola 148. Falusi kisebb iskola 2,994. Siketnéma intézet 1.

Finantziája.

a) Svécziában az Ország jövedelme	12,619,964 for.
— — költségei esztendőnként	9,691,482 —
— — Státus adóssága tesz .	9,000,000 —
b) Norvégiában, a' jövedelem . . .	689,850 —
— — a' költség	720,973 —
— — a' Státus adóssága .	8,750,000 —

Fegyveres ereje.

Had idején a' felfegyverkezett polgári katonasággal együtt tészen 138,569 embert a' szárazon: Vizen tengeri hadi ereje 30 nagyobb rendű hajókból, és 280 apróbb hajókból áll.

III. A' Státus törvényes alkotmánya.

Svétzia és Norvégia egyesült két ország ugyan egy Fejedelem országlása alatt; de mindeniknek külön 's magának van Constitútiója. Azt mindenik országban a' nemzet képviselői tartoznak fenntartani 's oltalmazni; Svétziában az Ország gyűlésen, Norvégiában pedig a' Nemzeti gyűlésen, mellynek neve Storthing. Az Országlás mind a' két Országban Monarchiai; a' Király bír végrehajtó hatalommal; de a' törvénytévő és az adózást meghatározó hatalmat a' nép képviselőjével megosztja. A' korona firól fira száll, 's ha a' férjfi ág

kihalna, a' két nemzet választ királyt, a' kinek Evangelika vallásúnak kell lenni. A' Király jövedelme udvarának 's tisztviselőinek tartására, 's a' t. esztendőnként 1,331,800 forintra van határozva.

IV. Vitézi Rende k.

1) Seraphin-Rende, 1331 eszt. oltá. 2) Szablya-Rend, 4 rangú. 3) Ejszaki tsillag R. 1748-olta 2 rangú. 4) Wasa Rende. 1772 oltá, 3 rangú. 5) XIII Károly Király Rende, 1811-ben állítottott.

R e m e t e,

Bóldog vagyok én, ki az emberek zsembjeire nézve hólthoz hasonlítok; szent környékem magába zár, mint valamely sir; minden földrészen el vagyok felejtve, mint az, ki már föld gyomrában senyved. De ezen magánosság a' böltesség templomához vezet 's ez mutatja meg tiszta fényben az igazságot, mellyet a' világon komor homály árnyékoz! — Milyen az ember! — Véghetetlen dolgokra teremtetett, tehetségeire nézve angyalokhoz hasonlít; de tselekedeteire nézve gyakran alacsony, mint egy féreg, gonosz mint a' kígyó; lelke nap ellenébe szárnyal, mint a' sas, szíve otsmány indulatok örvényjébe süllyed; szerentséje tsirája szívében fekszik, de a' gonoszság kiirtja a' virtus gyökerét lelkéből, 's bűn mérges gazzát plántálja abba. Gyenge az ember, mint a' moh, melyet a' szellő lehellete ingat; és mint az árnyék eltűnik képzelt nagysága; életére nézve bizonytalanságban haboz, sir szélén tántorog, mégis, noha rabja minden pertznek, örökkévalósági plánumokat készít. A' vitész, bár halandó mint testvérei, naponként hódít; kardja alatt halandó emberek roskadnak öszve, 's ön véreken vásárolnak nagyobb térföldet annak, kit ismét arasznyi

föld fog betemetni. Gyarló az ember, mint a' szappan-
 buborék, melly a' kis gyermek nádszála végéről a' le-
 vegőbe fellibben, 's szét pattan; hamar elmúló mint
 a' hűvös nyáriestvén a' villám; kitsit jelentő, mint a'
 porszem, mellyet a' szúnyog szárnyáról lerázint, mégis
 ember társai ellen óriási gonoszsága fegyverkezik. —
 Így elmélkedik gyakran a' remete, szemlélvén estve
 hanyatlani a' napot, melly mintegy elfordítja ortzáját
 az emberek gonoszságitól, 's a' setétség tetteit árnyék-
 kal borítja be. — Szent Magánosság! te vagy szívem-
 nek meghittje, tsendes óráid hájolóbbak, mint a' ki-
 rályok innepei, hol gyakran biborban tsillog a' bűn,
 's a' virtus rongyban köldül. — Éjjel van! tsillagok
 tündöklenek fennt, alant álom terjeszti ki lankasztó
 szárnyait, mind király, mind rabszolga páltzája alá hó-
 dolnak. Te, ki ébren vagy! jér velem e' tsendes órá-
 ban körül vi'sgálni a' nyugvó halandók ágyait. Viszsa
 irtóznál a' gonoszság plánumitól, mellyek némely éjj-
 szobákban fekszenek. Ismét új szégyentettekre ébresz-
 tenéd fel a' gonoszt. Ne költsd fel! sőt adj hálát az
 égnek, hogy nyugszik; legalább néhány óráig bátor-
 ságban van tőle az emberiség. Az álom lebilintseli
 istentelen karjait, keze nem nyúl most szegény árva,
 és elhagyatott özvegy vagyonkáj felé; szitkos szája
 elnémül; a' hizelkedés 's igazságtalanság eltérnek aja-
 kiról, 's a' nappal órájira nyughatatlanul várnak, hogy
 nyelvének ismét hirtokába juthassanak. — Óh milyen
 szomorú dolog! milyen leverő gondolat az! hogy az
 emberiség felének szükség aludni, hogy a' virtuosok
 nyugalma, a' gonoszság háborgásitól legalább éjjel
 megkimélve lehessen!

Tűz, Víz, vagy: oktalan vád és megvetés.

Tűz. Ha én víz vólnék: ki öntéssel is oly hasznos lennék hazámnak, mint a' Nilus Égyiptomnak.

Víz. Ha én tűz vólnék: tsakugyan minden darabkőből, a' legnagyobbtól a' legkisebbikig, országunk minden részein, kiégetnék minden salakot, 's úgy iparkodnám gazdagítani tündököltetni hazám óltárát, és arra, bár-ha fillérimért is, tömjént vásárolni, 's rakni.

Tűz. Ha én víz vólnék: sem vissza nem élnék annyira hajjaimnak bőv forrásomból, 's égi záporokból eredő hatalmával, sem olyan tehetetlen nem vólnék, hogy kényem szerént öntsem el özönömmel, és saját örvényembe sodorjam a' földmivesek minden vagonát, reménységét.

Víz. Ha én tűz vólnék: nem gyönyörködném kajánul oly szép és alkalmas helységek, 's majorságok hamuba-ontásában; kivált nem lobognék trutzoló lángal sok pompás épületek boltozatán; legalább nem lennék oly oktalan boszszújú, hogy még magam tsináljak magamnak szelet, melly által még inkább pusztithassak.

Tűz. Ha én víz vólnék: nem simúlgatnék, mindég tsak a' tornyodzó kastélyok, 's városok lábaihoz, hogy ott tzifra vitorlás és zászlós hajók pompázzák dagályos hajjaimat: hanem alaton hajlékú faluk felé is kigyóztatnám árkaimat, 's munkás lakosi boldogságának 's örömeinek eszközlésében szeretném ditsekedésemet találni.

Víz. Ha én tűz vólnék: nem lennék sem olyan magamveti, hogy köz emberek házában ropogva lobogván a' tűzhelyen, gyertya 's kájha helyett magam viseljem a' házban a' kalapot; sem olyan paraszt szemérmű, hogy polotákban még a' konyhán is vas pléhék alá rejtezzem; hiszen Urak szemei előtt forogván, talán vad lángjaim is szelidülnének!

Tűz. Ha én víz vólnék : nem bíznám el magamat régi nevezetes, és bőv forrásommal annyira, hogy megvetvén a' hazai kissébb vizeket, külföldre siesse magamat bőv folyamatomért tsudáltatni, a' meszsze tengereket nevelni, 's idegen hajókázást gyarapítani; inkább itthon egyesülvén amazokkal, öszvevetett vállakkal eszközölnénk a' köz jót, mesterség, kereskedés 's a' t. várágzását. —

Vajha ezen közhasznú, 's múlhatatlan elemek között nem vádolna's nem útalna mindég egyik a' másakra; hanem mindenik ön ereje, 's tehetsége szerént igyekeznék használni Hazánkknak! — sokkal jobban bóldogúlnánk ugy e' édes földesurak, és jobbágyok? —

A' Matska, és a' Sajt.

(Robertié.)

A' szemfűl Majoros első szunnyadásába'
Zörgést és tsörömpölést hall a' kamarába';
Észre veszi, hogy egy egér az ajtósark felől,
A' póltzonn a' kövér sajtot rágitskálja belől.
Egy vén matskát felvesz a' padkáról és saját
Élészázába veti, rázárván ajtaját.
A' jó matska a' kártékonyt mindjárt kivégzette,
De osztán a' sajtot is mind egy tseppig megette.

Egy torkos pajtásod néha tesz több kárt,
Mint a' mennyit rabló ellenségéd árt.

Szerelmes Fogadás.

Mért epeszted bánatokkal	Lelkedet?
Ah! ne rontsd, ne rontsd azokkal	Kedvedet!
Mért remegsz Szerelmesedtől?	
Ah! ki ijesztett el Ettől	Tégedet?

Drága Kintsém! tsak Te bírod   Sívemet,
 Míg örökre puszta sírod   Eltemet,
 Addig is, míg tsak lehellek,
 Tégedet forrónn öllelek   Hívemet

Tsak Te is Hivedre nézzél   Kedvesenn,
 Tsókra új tsókot tetézzél   Szivesenn.
 Így lehet hívségbe lennünk,
 Karjainkonn megpihennünk   Tsendesenn.

Jer, tekintsd meg e' virágos   Kerteket,
 Hol bhotsát a' Höld világos   Színeket.
 Tsókjaink között egybe folyjunk,
 Új szerelmünkről daloljunk   Verseket.

A' V i o l a.

Íllatoztasd kebledet   Édes Violám!
 Mellybe hév szerelmedet   Gyakrann kóstolám.
 Míg tsókjaid' harmatja
 Mézét reám tsorgatja:
 Lelkem addig lételét
 Lelkem addig lételét   Meg nem unhatja.

A p h o r i s m a.

Az éneklő madarak, mellyeket az úgy nevezett sáros Werklik által tanítanak külömbféle dalok füttyölésére, hasonlók a' tetszeskedni kívánó politikos uratsokhoz, kik úgy vélekednek, hogy a' világ forgásának szelleme szerént kéntelenek másképpen beszélni, mint a' mint gondolkoznak.

R e j t e t t s z ó.

Látván gyermekeid, tölem reszketnek clöre;
 A' fejem élet idő; vármegye többi betüm.
